

قوام و ریحان

دکتر مهدی یازدانی
پژوهشگر

دو انسان با هزار امید و آرزو براساس فطرت، غریزه، انسانیت، کمال طلبی و تلاش در جهت زندگی بهتر و روزی بیشتر با یکدیگر پیوند و رابطه مقدسی به نام «ازدواج» برقرار می کنند و خانواده ای را تشکیل می دهند که از آن به عنوان محبوب ترین نهاد نزد خدای عزوجل یاد می شود.

براساس تعابیر قرآن کریم و آموزه های اسلام، قرار است زوجین باعث آرامش یکدیگر و افزایش امید و لذت بیشتر از زندگی شوند، به گونه ای که زینت هم، لباس یکدیگر و اسباب امیدواری و زندگی سالم برای هم باشند، اما چه می شود که در عصر فراصنعتی و در زمانه ای که بیشترین همه ها علیه این نهاد مقدس صورت پذیرفته است، دوام و قوام این نهاد نیز به شدت کاهش پیدا کرده است و آرام آرام آمار طلاق، خانواده گریزی، روابط فزاینده،

تجرد قطعی و... به شدت افزایش یافته است؟ علاوه بر این، چه اتفاقاتی سبب شده است که بسیاری از خانواده ها گرفتار طلاق عاطفی یا درگیری های فرسایشی بین زن و مرد شوند و نشانی از آن همه تعبیر محترم و مقدس در رفتار و سبک زندگی عده ای از افراد جامعه (که متأسفانه اکنون پرشمار هم شده اند) دیده نشود؟ آنچه مسلم است، در ارزشمندی و اصالت ازدواج و تشکیل نهاد مقدس خانواده، هیچ شک و تردیدی وجود ندارد. عوامل بی شماری سبب این چالش ها در زندگی های امروزی شده است. بخش درخورتوجهی از این عوامل، همان همه و شبیخون فرهنگی است که رسانه ها و رفتارهای ضد اخلاقی غرب وارد می کنند و بنیان خانواده را نشان گرفته و ریشه های آن را آسیب رسانده است. اما این تنها دلیل ماجرا نیست.

باید در رفتار و سبک زندگی رایج در جامعه، تغییرات گسترده ای را دنبال و ایجاد کنیم تا بتوانیم همان زندگی ساده، استاندارد و تعالی طلب را که براساس فرمان های الهی به آن توصیه شده ایم، رقم بزنیم.

یکی از اموری که در طول سال ها در میان زرق و برق زندگی امروزی به فراموشی سپرده شده یا کمتر به آن توجه شده است، نبود آگاهی و احترام نگذاشتن زن و مرد به حقوق یکدیگر است. رعایت حقوق همسر آن قدر اهمیت دارد که کارشناسان و متخصصان امور ارتباطات و خانواده از آن به عنوان عامل مهمی برای استحکام پایه های زندگی یاد می کنند. زن و مرد باید نحوه ارتباط و تعامل خویش را بر محور خواسته ها و حقوق شرعی و عرفی متقابل، تنظیم کنند تا بدین شکل ضمن ایجاد احترام و اعتماد برای یکدیگر، زمینه ظهور و بروز مهرورزی، علاقه مندی و تکامل را نیز پیش از پیش فراهم کنند.

به بیان دیگر، رعایت حقوق همسر، دستاوردها و پیامدهای فراوانی دارد! احترام ایجاد می کند، پایه های اعتماد را استحکام می بخشد و به دنبال آن، عاطفه و محبت بین زوجین روند تصاعدی به خود می گیرد. با جاری شدن صیغه عقد و پذیرش پیمان ازدواج، دختر و پسر دیروز زن و شوهر امروز می شوند. خانواده جدیدی شکل می گیرد و سلول تازه ای در پیکر جامعه می روید. گرچه در نگاه خالق حکیم، زن و مرد در گوه روح انسانی و روح آسمانی، هم تا و همسان اند و سهم هریک از حقیقت آدمیت به یک اندازه است، حکمت الهی این گوهر ملکوتی را در دو صدف زمینی با پیکره های متفاوت و ساختی ممتاز و البته نیازمند به یکدیگر جای داده است.

اسلام مرد را «قوام» الرجال قوامون علی النساء» و زن را «ریحان» المرأة ریحانه و لیست بقرمانه» معرفی می کند. این بدان معناست که هر یک در جایگاه طبیعی خود در زندگی اجتماعی باید قرار گیرند. به بیان دیگر این واژگان، بیانگر درست دیدن طبیعت آن هاست. ترازوی آن ها برابر است، یعنی وقتی جنس لطیف و زیبا و عامل آرامش و آرایش معنوی محیط زندگی را در یک کفه می گذاریم و جنس دارای مدیریت و کارکرد و محل اعتماد و اتکا بودن و تکیه گاه بودن برای زن را هم در کفه دیگر ترازو، این دو کفه با هم برابر می شود، نه آن بر این ترجیح دارد و نه این بر آن. یکی از عوامل اصلی موفقیت در زندگی زنشویی، روشن شدن سطح توقعات و انتظارات زن و مرد از یکدیگر است. با روشن شدن این موضوع، بهتر می توان حقوق همسر را رعایت کرد.

ایمان و حرکت

بسیاری از ما باتوجه به دغدغه ها و گرفتاری های روزمره خود، دیگر فرصت کتاب خواندن و کتاب دست گرفتن را از دست داده ایم و با پیشرفت و مدرن شدن فضای زندگی، گوش دادن به پادکست ها و دانلود کتب صوتی برپایان راحت تر است. اثری که امروز می خواهیم به شما معرفی کنیم، کتاب صوتی «ایمان و حرکت» است که در واقع خلاصه ای از کتاب «طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن»، تألیف رهبر معظم انقلاب، آیت ا... العظمی سید علی خامنه ای، است.

کتاب صوتی ایمان و حرکت در چهار بخش، دیدی کلی از مبحث اندیشه اسلامی در قرآن ارائه می دهد. بخش اول این کتاب به مفهوم ایمان اختصاص دارد و موضوعاتی چون تعریف ایمان، الزامات، شرایط، نشانه ها و پیامدهای آن در این بخش شرح داده می شود. معنای مغفرت و انفاق، مفهوم ایمان آگاهانه، ایمان ارزشمند، ایمان همراه با تعهد و... از دیگر سرفصل های این بخش است.

بخش دوم کتاب صوتی ایمان و حرکت، به موضوع توحید تعلق دارد. معنای توحید و عبادت خدا و همچنین الزامات و تعهدات توحید، از موضوعاتی است که در این بخش، درباره اش می شنوید.

بخش سوم درباره فلسفه نبوت و بعثت است. اهداف نبوت، بحث امریه معروف و نهی از منکر، جامعه ایده آل از منظر توحیدی، لازمه موفقیت بعثت، تعهد به نبوت و... از مضامین این بخش است.

چهارمین بخش کتاب صوتی ایمان و حرکت، به ولایت و جبهه سازی از مؤمنان اختصاص دارد. انواع معانی ای که برای ولایت در نظر گرفته شده و همچنین شرط داشتن ولایت واقعی، در این بخش توضیح داده شده است. کتاب صوتی ایمان و حرکت را نشر صوتی سماوا و انتشارات سوره مهر منتشر کرده اند. عباس مقدم زاده بوده است. اما گوش دادن به این کتاب به افراد محقق و کسانی که دوست دارند در مورد دین اسلام بیشتر بدانند و در سطح تخصصی به اسلام پژوهان پیشنهاد می شود.

به همسران بگویید دوست دارم!

آمنه مستقیمي | خانواده به عنوان اصلی ترین بنیان اجتماعی که شادی و نشاط، امید و انگیزه، دین داری، موفقیت و هر محور اتکا پذیر برای رشد و تعالی انسان با آن گره خورده است. برای آنکه بتواند این نقش مهم را ایفا کند، به مراقبت ها و الزاماتی نیاز دارد که بی توجهی به آن ها، این نهاد را حتی به مرز فروپاشی می کشاند. اما نسخه ای وجود دارد که راه ایمنی و واکنش نه کردن خانواده را پیش پای ما گذاشته است.

نیازهای هم را نادیده نگیریم

از توصیه های اسلام درباره روابط همسران که به رضایت آن ها از زندگی و نیز تقویت خانواده کمک می کند، توجه به تأمین نیازهای مشترک است، اگرچه هر انسانی اخلاق و خصوصیات خاص خود را دارد، مسائلی هست که در بین تمام انسان ها مشترک است و این مشترکات، باعث نزدیکی و همدلی افراد به خصوص زن و شوهر می شود. در این راستا در محیط خانواده، زن و مرد باید سعی کنند آن نیازهای مشترک تأمین شود و در این باره خانم ها نقش مؤثرتری را می توانند ایفا کنند.

۳ وظیفه زن و مرد در برابر هم

امام صادق ^(ع) می فرماید: «در ارتباط بین زن و شوهر، مرد سه وظیفه اصلی دارد: مدارا و خوش رفتاری با زن، تا محبت و علاقه زن را جلب کند و خوش اخلاقی با زن، تا قلب او را خوشحال سازد و گشاده دستی با زن، و زن نیز در روابط خود با همسرش، بی نیاز از سه ویژگی نیست: خود را از هر پلیدی دور دارد، تا تآجایی که شوهرش در هر حالتی خوش یا ناخوش، به وی اطمینان کند. تعهد اخلاقی در مقابل شوهر تا او را محزون نکند و اظهار عشق و علاقه به همسر.» (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۲۳۷).

حفظ ثبات و حیات خانواده

آمار روبه افزون جدایی ها، پرونده های دعو و اختلاف در دادگاه ها و محاکم قضایی، آمارهای غیررسمی از طلاق های عاطفی و بچه هایی که درگیر اختلافات خانواده های خود هستند و با عواقب آن دست به گریبان اند و این روزها حتی در میان سلب ریتی های مثلاً روشنفکرو با کلاس، دستمایه انتقام و تلافی شده اند. موضوع حفظ ثبات و استحکام خانواده را به مهم ترین موضوعات جامعه ما تبدیل کرده است، به همین دلیل هم شاهد تدوین و اجرای طرح های مختلف از سوی دستگاه ها و نهاد ها هستیم تا از چالشی که می کوشد خانواده را تضعیف و تقدس آن را کمرنگ کند، به سلامت عبور کنیم. در این میان، اسلام و آموزه های آن بدون چشم داشت مادی (که اغلب روان شناسان زرد بدون آن لب از روی لب برنمی دارند) توصیه ها و راهکارهایی دارد که نهاد خانواده را نه تنها تقویت و مستحکم می کند، بلکه آن را از ابتلائاتی مثل جدایی، طلاق عاطفی، پرخاشگری و ناآرامی و دیگر ویروس های کشنده، مصون و محفوظ نگه می دارد.

عفت و پاکدامنی، زنانه مردانه ندارد

یکی دیگر از عوامل مهم تقویت و حفظ نهاد خانواده، عفت و پاکدامنی است. در لزوم رعایت عفت و پاکدامنی و ترک روابط خارج از خانواده، میان زن و مرد فرقی نیست. با اینکه خداوند در قرآن کریم به جزئیات احکام نماز و زکات اشاره نکرده و بیان آن ها و بسیاری از مسائل دیگر را به عهده پیامبر اکرم ^(ص) نهاده است، در بیان مسائل خانوادگی و تربیتی به ریزترین مسائل اشاره کرده است. در فرهنگ اسلامی، مردان باید از نگاه آلوده بپرهیزند و زنان نیز نباید از روی شهوت به مردان نامحرم بنگرند، «به زنان با ایمان بگو: از برخی نگاه ها چشم پوشی و دامن های خود را حفظ کنند و جز آنچه (به طور طبیعی) ظاهر است، زینت های خود را آشکار نکنند و روبروی خود را بر گریبان بیفکنند (تا علاوه بر سر، گردن و سینه آنان نیز پوشیده باشد).... و پای خود را به گونه ای بر زمین نکوبند که آنچه از زیر پوشی درآید، آشکار شود. ای مؤمنان! همگی به سوی خدا بازگردید و توبه کنید تا رستگار شوید.» (نور: ۳۱).

راهی که زندگی را گوارا می کند

یکی دیگر از اصول مقوم و استحکام بخش در خانواده، گذشت و مداراست، موضوعی که متأسفانه حلقه مفقوده این روزهای بسیاری از روابط خانوادگی و زوجین است. در حالی که گزاره های فراوانی در متون دینی، الهام بخش این عوامل اند، از جمله سفارش امیرمؤمنان علی ^(ع) به فرزند خود که فرمودند: «با او [زن] در همه حال مدارا کن و همراه خوبی برایش باش تا زندگی بر تو گوارا شود.» (وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۲۴).

بزرگوارترین افراد نزد خداوند

احترام و حفظ حرمت یکدیگر نیز بزرگوارترین ویژگی خانوادگی و روابط زوجین است. لذا می بینیم روایات بر لزوم احترام متقابل میان همسران تأکید کرده اند، مانند این روایت که بزرگوارترین شما نزد خداوند، کسانی اند که در تکریم همسران خود کوشا تر باشند، یا حدیثی که می فرماید: «اگر می خواستم دستور دهم فردی برای غیر خداوند سجده کند، همانا به زن دستور می دادم که برای شوهرش سجده کند.» (وسائل الشیعه ج ۱۴، ص ۱۱۵).

محبوب تر از اعتکاف نزد خدا

فضای مجازی، مشغله های زندگی ماشینی و مشکلات و فشارهای اقتصادی، گاه انرژی و انگیزه وقت گذاشتن برای گفت و گو در فضای خانواده و زوجین را می گیرد. همین امر به تدریج باعث می شود از هم فاصله بگیرند و از یکدیگر سرد شوند. یکی از شیرینی های زندگی که عامل مهمی در تقویت روابط همسران و تحکیم بنیان خانواده است، در کنار هم بودن و انس و گفت و گو با یکدیگر است. توجه مرد به همسر و هم سخن شدن با او، روشی پسندیده برای استحکام بنای خانواده است. گرم ترین و محکم ترین زندگی، ویژه همسرانی است که دوستی و محبتشان برای خدا باشد و یکدیگر را برای خداوند متعال دوست بدارند. تعلیم دینی افزون بر سفارش به تلاش و کار، به انس و در کنار هم بودن نیز سفارش می کنند. پیامبر اکرم ^(ص) می فرماید: «در پیشگاه خداوند متعال نشستن مرد نزد همسرش، از اعتکاف در مسجد من محبوب تر است.» (مجموعه ورام، ج ۲، ص ۱۱۲). امام صادق ^(ع) نیز فرموده اند: «برای صاحبان مروت و جوانمردی، هلاکت است که در شهری که خانواده اش در آن زندگی می کنند، دور از منزلش، شب را به صبح بربانند.» (من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۵۵).

براساس آنچه مرور کردیم، گرما و نشاط در فضای خانوادگی، به رفتن راه های سخت و طولانی و هزینه بر نیاز دارد که مروری کوتاه بر توصیه های دینی در این باره و قدری همت برای عملی کردن آن ها، خانه های بهشتی ما را روی زمین بنا می کند، خانه هایی که هم همسران در آن آرامش دارند و هم بستر تربیت و پرورش فرزندان مؤثر در جامعه است و ما فراوان از این نمونه ها در تاریخ داریم، خانه هایی ساده و بی الایش اما مزین به نور ایمان و صفا که شخصیت هایی برجسته را در خود رشد داده اند.